C/2024/6824

29.11.2024

NÕUKOGU SOOVITUS,

21. oktoober 2024,

mis käsitleb Ungari majandus-, eelarve-, tööhõive- ja struktuuripoliitikat

(C/2024/6824)

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 121 lõiget 2 ja artikli 148 lõiget 4,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2024. aasta määrust (EL) 2024/1263 majanduspoliitika tulemusliku koordineerimise ja mitmepoolse eelarvejärelevalve kohta ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1466/97 ([1]), eriti selle artikli 3 lõiget 3,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. novembri 2011. aasta määrust (EL) nr 1176/2011 makromajandusliku tasakaalustamatuse ennetamise ja korrigeerimise kohta ([2]), eriti selle artikli 6 lõiget 1,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni soovitust,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi resolutsioone,

võttes arvesse Euroopa Ülemkogu järeldusi,

võttes arvesse tööhõivekomitee arvamust,

võttes arvesse majandus- ja rahanduskomitee arvamust,

võttes arvesse sotsiaalkaitsekomitee arvamust,

võttes arvesse majanduspoliitika komitee arvamust

ning arvestades järgmist:

(1) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/241 ([3]), millega loodi taaste- ja vastupidavusrahastu (edaspidi „rahastu“), jõustus 19. veebruaril 2021. Rahastust antakse liikmesriikidele rahalist toetust reformide ja investeeringute elluviimiseks ning sellega kaasneb liidu rahastatav fiskaalne impulss. Kooskõlas majanduspoliitika koordineerimise Euroopa poolaasta prioriteetidega aitab rahastu saavutada majanduslikku ja sotsiaalset taastumist ning rakendada kestlikke reforme ja investeeringuid, eelkõige reforme ja investeeringuid, et edendada rohe- ja digipööret ning muuta liikmesriikide majandus vastupidavamaks. Samuti aitab see tugevdada riigi rahandust ning hoogustada majanduskasvu ja töökohtade loomist keskpikas ja pikas perspektiivis, parandada territoriaalset ühtekuuluvust liidus ja toetada Euroopa sotsiaalõiguste samba jätkuvat rakendamist.

(2) 27. veebruaril 2023. aastal vastu võetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2023/435 ([4]) (edaspidi „REPowerEU määrus“) eesmärk on järk-järgult kaotada liidu sõltuvus Venemaa fossiilkütuste impordist. See aitaks saavutada energiajulgeoleku ja mitmekesistada liidu energiavarustust ning suurendada samal ajal taastuvate energiaallikate kasutuselevõttu, energiasalvestusvõimsust ja energiatõhusust. Ungari lisas oma riiklikusse taaste- ja

([1]) ELT L, 2024/1263, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj.
([2]) ELT L 306, 23.11.2011, lk 25, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2011/1176/oj.
([3]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. veebruari 2021. aasta määrus (EL) 2021/241, millega luuakse taaste- ja vastupidavusrahastu (ELT L 57, 18.2.2021, lk 17, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj).
([4]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. veebruari 2023. aasta määrus (EL) 2023/435, millega muudetakse määrust (EL) 2021/241 riiklike taaste- ja vastupidavuskavade REPowerEU peatükkide osas ning määrusi (EL) nr 1303/2013, (EL) 2021/1060 ja (EL) 2021/1755 ning direktiivi 2003/87/EÜ (ELT L 63, 28.2.2023, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/435/oj).

vastupidavuskavasse uue REPowerEU peatüki, et rahastada olulisi reforme ja investeeringuid, mis aitavad saavutada REPowerEU eesmärke.

(3) Komisjon avaldas 16. märtsil 2023 teatise „ELi pikaajaline konkurentsivõime: pilk 2030. aasta järgsesse aega“, et anda teavet poliitiliste otsuste tegemiseks ja luua raamtingimused majanduskasvu hoogustamiseks. Teatises käsitletakse konkurentsivõimet üheksa vastastikku tugevdava teguri kaudu. Nende tegurite hulka kuuluvad muu hulgas juurdepääs erakapitalile, teadusuuringud ja innovatsioon, haridus ja oskused ning toimiv ühtne turg, mis on esmatähtsad poliitikaprioriteedid reformide ja investeeringute elluviimiseks, et käsitleda praeguseid tootlikkusega seotud probleeme ning suurendada liidu ja selle liikmesriikide pikaajalist konkurentsivõimet. Komisjon avaldas 14. veebruaril 2024 teatise „Ühtse turu ja konkurentsivõime 2024. aasta aruanne“. Kõnealuses teatises on üksikasjalikult kirjeldatud Euroopa ühtse turu tugevaid külgi ja probleeme konkurentsivõime alal ning kajastatud aasta jooksul toimunud muutusi, tuginedes eespool nimetatud üheksale konkurentsivõimet edendavale tegurile.

(4) Komisjon võttis 21. novembril 2023 vastu 2024. aasta kestliku majanduskasvu analüüsi, mis tähistas majanduspoliitika koordineerimise Euroopa poolaasta (2024) algust. Euroopa Ülemkogu kinnitas 22. märtsil 2024 2024. aasta kohta iga-aastase kestliku majanduskasvu analüüsi prioriteedid, mille keskmes on konkurentsivõimelise kestlikkuse neli mõõdet. Komisjon võttis 21. novembril 2023 määruse (EL) nr 1176/2011 alusel vastu ka 2024. aasta häiremehhanismi aruande, milles nimetati Ungarit ühe liikmesriigina, kus võib esineda tasakaalustamatus või kus võib esineda oht selle tekkimiseks ja kelle olukorda tuleb põhjalikult analüüsida. Samuti võttis komisjon vastu soovituse euroala majanduspoliitikat käsitleva nõukogu soovituse kohta ning ettepaneku 2024. aasta ühise tööhõivearuande kohta, milles analüüsitakse tööhõivesuuniste ja Euroopa sotsiaalõiguste samba põhimõtete rakendamist. Nõukogu võttis 12. aprillil 2024 vastu soovituse euroala majanduspoliitika kohta ([5]) (edaspidi „2024. aasta euroala käsitlev soovitus“) ja 11. märtsil 2024 ühise tööhõivearuande.

(5) 30. aprillil 2024 jõustus liidu uus majanduse juhtimise raamistik. Raamistik hõlmab uut määrust (EL) 2024/1263 majanduspoliitika tulemusliku koordineerimise ja mitmepoolse eelarvejärelevalve kohta, muudetud nõukogu määrust (EÜ) nr 1467/97 ([6]) ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse rakendamise kiirendamise ja selgitamise kohta ning muudetud nõukogu direktiivi 2011/85/EL ([7]) liikmesriikide eelarveraamistiku nõuete kohta. Uue majanduse juhtimise raamistiku eesmärk on edendada reformide ja investeeringute kaudu usaldusväärset ja jätkusuutlikku riigi rahandust, kestlikku ja kaasavat majanduskasvu ning vastupanuvõimet ning vältida valitsemissektori ülemäärast eelarvepuudujääki. Uue majanduse juhtimise raamistikuga edendatakse ka riikide isevastutust ja keskendutakse rohkem keskpikale perspektiivile koos nõuete tõhusama ja sidusama täitmise tagamisega. Iga liikmesriik peab esitama nõukogule ja komisjonile riikliku keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikava. Riiklikud keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikavad sisaldavad liikmesriigi eelarve-, reformi- ja investeerimiskohustusi ning hõlmavad riigisisese seadusandliku tsükli pikkusest sõltuvalt nelja- või viieaastast planeerimisperioodi. Riiklikes keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikavades esitatud netokulude ([8]) kava peab olema kooskõlas määruse (EL) 2024/1263 nõuetega, sealhulgas nõudega hoida valitsemissektori võlg usutavas langustrendis või viia see usutavasse langustrendi kohandamisperioodi lõpuks või hoida see mõistlikul tasemel allpool 60 % sisemajanduse koguproduktist (SKP) ning viia valitsemissektori eelarve puudujääk keskpika perioodi jooksul alla aluslepingus sätestatud kontrollväärtust 3 % SKPst ja/või hoida see allpool kõnealust kontrollväärtust. Kohandamisperioodi võib pikendada kuni kolme aasta võrra, kui liikmesriik võtab kohustuse teha asjakohased reformid ja investeeringud vastavalt määruses (EL) 2024/1263 sätestatud kriteeriumidele. Selleks et toetada kõnealuste riiklike keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikavade koostamist, avaldas komisjon 21. juunil 2024 suunised teabe kohta, mille liikmesriigid peavad esitama oma riiklikes keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikavades ning iga-aastastes eduaruannetes. Kooskõlas määruse (EL) 2024/1263 artiklitega 5 ja 36 edastas komisjon liikmesriikidele kohaldataval juhul võrdlustrajektoorid ja tehnilise teabe. Liikmesriigid peavad esitama oma riikliku keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikava 20. septembriks 2024, välja arvatud juhul, kui liikmesriik ja komisjon lepivad kokku tähtaja pikendamises mõistliku aja võrra. Kooskõlas oma riigisisese õigusraamistikuga võivad liikmesriigid arutada oma keskpika perioodi kavade

([5]) Nõukogu 12. aprilli 2024. aasta soovitus euroala majanduspoliitika kohta (ELT C, C/2024/2807, 23.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/2807/oj).

([6]) Nõukogu 7. juuli 1997. aasta määrus (EÜ) nr 1467/97 ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse rakendamise kiirendamise ja selgitamise kohta (EÜT L 209, 2.8.1997, lk 6, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/1997/1467/oj).

([7]) Nõukogu 8. novembri 2011. aasta direktiiv 2011/85/EL liikmesriikide eelarveraamistiku nõuete kohta (ELT L 306, 23.11.2011, lk 41, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2011/85/oj).

([8]) Netokulu, nagu on määratletud määruse (EL) 2024/1263 artikli 2 punktis 2. Netokulu – valitsemissektori kulud, millest on maha arvatud i) intressikulud, ii) kaalutlusõigusel põhinevad tulumeetmed, iii) liidu programmidega seotud kulud, mis kaetakse täielikult liidu vahenditest saadava tuluga, iv) riikide kulud liidu rahastatavate programmide kaasrahastamiseks, v) töötuskindlustushüvitiste kulude tsüklilised elemendid ning vi) ühekordsed ja muud ajutised meetmed.

projekte oma parlamentidega, paluda sõltumatutel eelarveasutustel esitada arvamuse ning konsulteerida sotsiaalpartnerite ja muude riiklike sidusrühmadega.

(6) 2024. aastal jätkub majanduspoliitika koordineerimise Euroopa poolaasta areng kooskõlas rahastu rakendamisega. Taaste- ja vastupidavuskavade täielik rakendamine on jätkuvalt oluline Euroopa poolaasta poliitiliste prioriteetide elluviimiseks, kuna kavad aitavad tulemuslikult käsitleda kõiki probleeme või märkimisväärset osa probleemidest, mis on viimastel aastatel esitatud asjakohastes riigipõhistes soovitustes esile toodud. 2019., 2020., 2022. ja 2023. aasta riigipõhised soovitused on jätkuvalt sama asjakohased taaste- ja vastupidavuskavade puhul, mis on läbi vaadatud või mida on ajakohastatud või muudetud vastavalt määruse (EL) 2021/241 artiklitele 14, 18 ja 21.

(7) Ungari esitas 11. mail 2021 vastavalt määruse (EL) 2021/241 artikli 18 lõikele 1 komisjonile oma riikliku taaste- ja vastupidavuskava. Komisjon hindas määruse (EL) 2021/241 artikli 19 kohaselt taaste- ja vastupidavuskava asjakohasust, tulemuslikkust, tõhusust ja sidusust kooskõlas kõnealuse määruse V lisas esitatud hindamissuunistega. Nõukogu võttis 15. detsembril 2022 vastu Ungari taaste- ja vastupidavuskavale antud hinnangu heakskiitmist käsitleva rakendusotsuse ([9]), mida muudeti 8. detsembril 2023 vastavalt määruse (EL) 2021/241 artikli 18 lõikele 2, et lisada REPowerEU peatükk ([10]). Osamaksete tegemine sõltub määruse (EL) 2021/241 artikli 24 lõike 5 kohaselt tehtud komisjoni otsusest selle kohta, et Ungari on rahuldavalt täitnud nõukogu rakendusotsuses sätestatud asjakohased eesmärgid ja sihid.

(8) Ungari esitas 30. aprillil 2024 kooskõlas nõukogu määruse (EÜ) nr 1466/97 ([11]) artikli 8 lõikega 1 oma 2024. aasta riikliku reformikava ja 2024. aasta lähenemisprogrammi. Vastavalt määruse (EL) 2021/241 artiklile 27 kajastab 2024. aasta riiklik reformikava ka Ungari kaks korda aastas esitatavat aruannet taaste- ja vastupidavuskava täitmisel tehtud edusammude kohta.

(9) Komisjon avaldas 19. juunil 2024 Ungari kohta 2024. aasta riigiaruande. Selles hinnati Ungari edusamme nõukogu poolt aastatel 2019–2023 vastu võetud asjaomaste riigipõhiste soovituste järgimisel ning tehti kokkuvõte sellest, kuidas Ungari on taaste- ja vastupidavuskava rakendanud. Selle analüüsi põhjal tehti riigiaruandes kindlaks puudused seoses probleemidega, mida taaste- ja vastupidavuskavas ei käsitleta või käsitletakse ainult osaliselt, ning uute ja esilekerkivate probleemidega. Samuti hinnati selles Ungari edusamme Euroopa sotsiaalõiguste samba rakendamisel ning liidu peamiste tööhõive, oskuste ja vaesuse vähendamise eesmärkide ning ÜRO kestliku arengu eesmärkide saavutamisel.

(10) Komisjon tegi määruse (EL) nr 1176/2011 artikli 5 alusel Ungari kohta põhjaliku analüüsi. Peamised järeldused, milleni komisjoni töötajad jõudsid oma hinnangus Ungari makromajandusliku haavatavuse kohta kõnealuse määruse kohaldamisel, avaldati 2024. aasta aprillis. 19. juunil 2024 jõudis komisjon järeldusele, et Ungaris esineb makromajanduslik tasakaalustamatus. Ennekõike seisab Ungari silmitsi haavatavustega, mis tulenevad hinnasurvest ning välisrahastamise ja valitsemissektori rahastamise vajadusest ning on endiselt aktuaalsed, ehkki paranev väliskeskkond on teatavaid lühiajalisi riske leevendanud. 2023. aastal jooksevkonto suur puudujääk kadus, kuna majanduslanguse kontekstis ja madalamate energiahindade tulemusena kahanes Ungaris sisenõudlus. Koos rangema rahapoliitikaga aitasid need asjaolud alandada väga kõrgel tasemel olnud inflatsioonimäära. Sellest hoolimata on alusinflatsioon endiselt liidu üks suurimaid ja tööjõu ühikukulu on jõudsalt kasvanud, avaldades survet konkurentsivõimele. Eelduste kohaselt tekib 2024. aastal taas väike jooksevkonto puudujääk, kuna sisenõudlus taastub, samas kui majandust ja selle välisrahastamist mõjutavad endiselt energiahindade ja riskipreemiate alased arengud. Tulenevalt kõrgematest intressimääradest aeglustus 2023. aastal eluasemehindade kasv ja vähenes ülehindamine. Endiselt püsib suur eelarvepuudujääk, mille põhjuseks on varasemate aastate ekspansiivne poliitika ja 2023. aasta oodatust väiksem majanduskasv. Prognooside kohaselt väheneb puudujääk mõnevõrra, ent püsib siiski suur ning jätkuvalt kiirendab inflatsiooni ja suurendab välislaenuvajadusi. Valitsemissektori võla suhe SKPsse ja võlateeninduskulud jäävad suureks. Kõigis valdkondades, eriti eelarve- ja struktuuripoliitika alal, on tehtud ainult piiratud edusamme ja see on aidanud kaasa tuvastatud haavatavuste püsimisele. Eelarve kohandamine aitaks vähendada alusinflatsiooni ja tugevdada välispositsiooni ning ohjeldada valitsemissektori võla suurenemist; sellist kohandamist peaks toetama ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse algatamine. Riikliku taaste- ja vastu-

([9]) ST 15447/22 INIT ja ST 15447/22 ADD 1.

([10]) Nõukogu 8. detsembri 2023. aasta rakendusotsus, millega muudetakse nõukogu 15. detsembri 2022. aasta rakendusotsust, millega kiidetakse heaks Ungari taaste- ja vastupidavuskavale antud hinnang (15964/1/23 REV 1 ja ST 15964/23 ADD 1).

([11]) Nõukogu 7. juuli 1997. aasta määrus (EÜ) nr 1466/97 eelarveseisundi järelevalve ning majanduspoliitika järelevalve ja kooskõlastamise tõhustamise kohta (EÜT L 209, 2.8.1997, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/1997/1466/oj).

pidavuskava õigeaegne ja tulemuslik rakendamine peaks eelduste kohaselt aitama haavatavusi vähendada; seda peaks võimendama moonutavate turumeetmete järkjärguline kaotamine ja eelarve konsolideerimist toetavad reformid.

(11) Vastavalt Eurostati kinnitatud andmetele suurenes Ungari valitsemissektori eelarvepuudujääk 6,2 %-lt SKPst 2022. aastal 6,7 %-le SKPst 2023. aastal, samas kui valitsemissektori võlg vähenes 74,1 %-lt SKPst 2022. aasta lõpus 73,5 %-le SKPst 2023. aasta lõpus. Nagu on märgitud komisjoni 8. märtsi 2023. aasta teatises 2024. aastaks esitatud eelarvepoliitika suuniste kohta, astub komisjon kooskõlas kehtivate õigusnormidega esimese sammu eelarvepuudujäägil põhinevate ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluste algatamiseks 2023. aasta eelarve täitmise andmete põhjal. Komisjon avaldas 19. juunil 2024 aluslepingu artikli 126 lõike 3 alusel aruande. Selles aruandes hinnati Ungari eelarveseisundit, kuna riigi valitsemissektori eelarve puudujääk ületas 2023. aastal aluslepingus sätestatud kontrollväärtust 3 % SKPst. Aruandes jõuti järeldusele, et seda hinnangut silmas pidades ning aluslepingu artikli 126 lõike 4 alusel koostatud majandus- ja rahanduskomitee arvamust arvesse võttes kavatseb komisjon teha 2024. aasta juulis ettepaneku algatada Ungari suhtes ülemäärase eelarvepuudujäägi menetlus, tehes nõukogule ettepaneku võtta vastu aluslepingu artikli 126 lõike 6 kohane otsus, millega tunnistatakse ülemäärase eelarvepuudujäägi olemasolu Ungaris.

(12) Nõukogu soovitas ([12]) 12. juulil 2022 Ungaril võtta meetmeid, tagamaks 2023. aastal, et riiklikult rahastatavate esmaste jooksvate kulude kasv on kooskõlas üldiselt neutraalse eelarvepoliitikaga, võttes arvesse jätkuvat ajutist ja sihipärast toetust leibkondadele ja ettevõtetele, kes on energiahindade tõusu suhtes kõige haavatavamad, ja Ukrainast põgenevatele inimestele. Samal ajal soovitas nõukogu Ungaril ka olla valmis kohandama jooksvaid kulutusi vastavalt muutuvale olukorrale. Samuti soovitati Ungaril suurendada avaliku sektori investeeringuid rohe- ja digipöördesse ning energiajulgeolekusse, võttes arvesse algatust „REPowerEU“, sealhulgas kasutades rahastut ning muid liidu vahendeid. Komisjoni hinnangul oli eelarvepoliitika ([13]) 2023. aastal kiire inflatsiooni tingimustes pärssiv (4,7 % SKPst). Riiklikult rahastatavate esmaste jooksvate kulude kasv (ilma kaalutlusõigusel põhinevate tulumeetmeteta) andis 2023. aastal eelarvepoliitikasse pärssiva panuse 1,7 % SKPst. Riiklikult rahastatavate esmaste jooksvate kulude kasv 2023. aastal oli kooskõlas nõukogu 12. juuli 2022. aasta soovitusega. Siiski on oluline märkida, et see oli suuresti tingitud 2022. aasta netokulude väga kõrgest tasemest võrreldes 2023. aastaga, sealhulgas mitme valdkonna suunamata kuludest, mis aitasid kaasa makromajanduslikule tasakaalustamatusele, mida rahastati juhuslikust kasumist ja sektoripõhistest maksudest, mida nõutakse peamiselt energia-, finants- ja jaemüügisektoris tegutsevatelt äriühingutelt. Riiklikult rahastatavad investeeringud moodustasid 2023. aastal 4,6 % SKPst, mis on 0,2 protsendipunkti rohkem kui 2022. aastal. Ungari rahastas avaliku sektori investeeringuid rohe- ja digipöördesse ning energiajulgeolekusse, nagu investeeringud energiatõhususe suurendamisse ning digitaliseerimisse tervishoiu ja hariduse vallas. Ungari ei ole rahastu raames veel maksetaotlust esitanud.

(13) 2024. aasta lähenemisprogrammi eelarveprognooside aluseks oleva makromajandusliku stsenaariumi kohaselt kasvab reaalne SKP 2024. aastal 2,5 % ja 2025. aastal 4,1 %, samal ajal kui tarbijahindade harmoneeritud indeksiga (THHI) mõõdetud inflatsioon on 2024. aastal 4,2 % ja 2025. aastal 3,6 %. Valitsemissektori eelarve puudujääk peaks 2024. aastal vähenema 4,5 %-le SKPst ja olema 2025. aastal 3,7 % SKPst, samas kui valitsemissektori võla suhe SKPsse peaks 2024. aasta lõpuks vähenema 73,2 %-le ja 2025. aasta lõpuks 72,1 %-le. Pärast 2025. aastat peaks valitsemissektori eelarvepuudujääk järk-järgult vähenema 2,9 %-le SKPst 2026. aastal, 2,4 %-le SKPst 2027. aastal ja 1,9 %-le SKPst 2028. aastal. Seega langeb valitsemissektori eelarvepositsioon prognooside kohaselt 2026. aastal alla aluslepingus sätestatud eelarvepuudujäägi kontrollväärtust 3 % SKPst. Valitsemissektori võla suhe SKPsse peaks pärast 2025. aastat järk-järgult vähenema, jõudes 2026. aastal 68,8 %-le, 2027. aastal 66,0 %-le ja 2028. aastal 62,8 %-le SKPst.

(14) Komisjoni 2024. aasta kevadprognoosi kohaselt kasvab reaalne SKP 2024. aastal 2,4 % ja 2025. aastal 3,5 % ning THHIga mõõdetud inflatsioon on 2024. aastal 4,1 % ja 2025. aastal 3,7 %.

([12]) Nõukogu 12. juuli 2022. aasta soovitus, milles käsitletakse Ungari 2022. aasta riiklikku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus Ungari 2022. aasta lähenemisprogrammi kohta (ELT C 334, 1.9.2022, lk 136).

([13]) Eelarvepoliitika on siinjuures määratletud kui valitsemissektori eelarvepositsiooni aastase muutuse näitaja. Selle eesmärk on hinnata nii riiklikult kui ka liidu eelarvest rahastatavatest eelarvepoliitikameetmetest tulenevat majanduslikku impulssi. Eelarvepoliitikat mõõdetakse vahena i) keskpika perioodi potentsiaalse majanduskasvu ja ii) esmaste kulude muutuse vahel, millest on maha arvatud kaalutlusõigusel põhinevad tulumeetmed (välja arvatud COVID-19 kriisiga seotud ajutised erakorralised meetmed) ning mis hõlmab rahastu tagastamatu toetuse ja muude liidu vahenditega rahastatavaid kulusid.

(15) Komisjoni 2024. aasta kevadprognoosi kohaselt on valitsemissektori eelarve puudujääk 2024. aastal 5,4 % SKPst, samas kui valitsemissektori võla suhe SKPsse peaks 2024. aasta lõpuks suurenema 74,3 %-le. Puudujäägi vähenemine 2024. aastal kajastab peamiselt järkjärgulist maksutulu taastumist, väiksemaid kulutusi kommunaalettevõtjatele makstavatele toetustele elamutes tarbitava energia hinna ülempiiride tõttu kantud kahju eest ja avaliku sektori investeeringute vähenemine. Valitsemissektori võla ja SKP suhte kasv tuleneb valitsemissektori suurest nominaalsest eelarvepuudujäägist, SKP väiksemast nominaalkasvust ja muudest võlga suurendavatest tehingutest, nagu eeldatav Budapesti lennujaama omandamine valitsemissektorisse kuuluvate üksuste poolt ja RePowerEU laenudega finantseeritavate rahastamisvahendite rakendamine. Komisjoni prognooside kohaselt on eelarvepoliitika 2024. aastal pärssiv (1,0 % SKPst).

(16) Komisjoni 2024. aasta kevadprognoosi kohaselt rahastatakse 2024. aastal rahastu tagastamatust toetusest kulusid mahus 0,8 % SKPst (2023. aastal 0,3 % SKPst). Rahastu toetustest rahastatavad kulutused võimaldavad teha kvaliteetseid investeeringuid ja viia ellu tootlikkust suurendavaid reforme, ilma et see mõjutaks otseselt Ungari valitsemissektori eelarvepositsiooni ja võlga. 2024. aastal tagatakse rahastu laenudest kulusid mahus 0,4 % SKPst (2023. aastal 0,0 % SKPst).

(17) Nõukogu soovitas ([14]) 14. juulil 2023 Ungaril järgida konservatiivset eelarvepoliitikat, eelkõige piirates riiklikult rahastatavate esmaste netokulude ([15]) nominaalset kasvu 2024. aastal kuni 4,4 %ni. Liikmesriikidel paluti 2023. aasta eelarve täitmisel ja 2024. aasta eelarve koostamisel võtta arvesse, et komisjon teeb 2023. aasta eelarve täitmise andmete põhjal nõukogule ettepaneku algatada ülemäärase eelarvepuudujäägi menetlused. Komisjoni 2024. aasta kevadprognoosi kohaselt peaksid Ungari riiklikult rahastatavad esmased netokulud suurenema 2024. aastal 3,6 %, mis jääb alla soovitatud maksimaalse kasvumäära. Samas olid 2023. aasta netokulud soovituse esitamise ajal eeldatust suuremad (1,8 % võrra SKPst). Kui netokulud oleksid 2023. aastal olnud sellised, nagu eeldati soovituse esitamise ajal, oleks sellest tulenev netokulude kasvumäär 2024. aastal ületanud soovitatud kasvumäära 1,5 % võrra SKPst. Seetõttu, võttes arvesse baasefekti, mis tuleneb sellest, et 2023. aasta netokulud on oodatust suuremad, esineb komisjoni hinnangul oht, et riiklikult rahastatavad esmased netokulud ei saa olema nõukogu soovitusega täielikult kooskõlas.

(18) Lisaks soovitas nõukogu Ungaril võtta meetmeid, et kaotada kehtivad erakorralised energiatoetusmeetmed võimalikult kiiresti 2023. ja 2024. aastal ning kasutada selle tulemusena kokku hoitavaid vahendeid valitsemissektori eelarvepuudujäägi vähendamiseks. Nõukogu soovitas, et kui energiahindade uue tõusu tõttu on vaja uusi või jätkuvaid toetusmeetmeid, tuleb Ungaril tagada, et sellised toetusmeetmed on suunatud haavatavate leibkondade ja ettevõtete kaitsmisele, on eelarve seisukohast vastuvõetava maksumusega ning säilitavad stiimulid energiasäästuks. Komisjoni 2024. aasta kevadprognoosi kohaselt peaks energiatoetusmeetmetest tulenev eelarve netokulu ([16]) olema 2023. aastal 1,6 % SKPst ning 2024. aastal 0,9 % ja 2025. aastal 0,4 % SKPst. Eelkõige eeldatakse, et ka 2024. ja 2025. aastal jätkatakse toetuste maksmist kommunaalettevõtjatele elamutes tarbitava energia hinna ülempiiride tõttu kantud kahju eest. Kui selle tulemusena kokku hoitavaid vahendeid kasutataks valitsemissektori eelarvepuudujäägi vähendamiseks, nagu nõukogu soovitas, tooks see kõnealuse prognoosi kohaselt 2024. aastal kaasa eelarvekohanduse 0,6 % SKPst, samas kui riiklikult rahastatavad esmased netokulud annavad sellel aastal eelarvepositsiooni pärssiva panuse 1,9 % SKPst. Komisjoni sõnul näitavad prognoosid, et erakorralisi energiatoetusmeetmeid ei kaotata 2023. ja 2024. aastal võimalikult kiiresti. See ei pruugi olla nõukogu soovitusega kooskõlas. Samas kasutatakse sellega seotud kokkuhoidu prognooside kohaselt täies ulatuses valitsemissektori eelarvepuudujäägi vähendamiseks. See on kooskõlas nõukogu soovitusega. Haavatavate leibkondade ja ettevõtete kaitseks mõeldud erakorraliste energiatoetusmeetmete hinnanguline eelarvekulu on 2024. aastal 0,0 % SKPst (2023. aastal 0,1 %) ning 0,0 % sellest säilitab hinnasignaali energianõudluse vähendamiseks ja energiatõhususe suurendamiseks (2023. aastal 0,1 %).

(19) Lisaks soovitas nõukogu Ungaril säilitada riiklikult rahastatavad avaliku sektori investeeringud ning tagada rahastust antavate toetuste ja muude liidu vahendite tulemuslik kasutuselevõtt, eelkõige rohe- ja digipöörde edendamiseks. Komisjoni 2024. aasta kevadprognoosi kohaselt peaksid riiklikult rahastatavad avaliku sektori investeeringud vähenema 4,6 %-lt SKPst 2023. aastal 4,0 %-le SKPst 2024. aastal. Suuresti on selle põhjuseks riiklikult rahastatud investeerimisprojektide kärped ja edasilükkamised, millest ametiasutused teatasid tulenevalt suurest prognoositavast eelarvepuudujäägist. See ei pruugi olla nõukogu soovitusega kooskõlas. Samal ajal prognoositakse, et liidu vahenditest, sealhulgas rahastu toetustest, rahastatavad avaliku sektori kulud peaksid suurenema 0,8 %-lt 2023. aastal SKPst 1,7 %-le SKPst 2024. aastal. Suurenemine tuleneb sellest, et liidu ühtekuuluvuspoliitika 2020–2027. aasta

([14]) Nõukogu 14. juuli 2023. aasta soovitus, milles käsitletakse Ungari 2023. aasta riiklikku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus Ungari 2023. aasta lähenemisprogrammi kohta (ELT C 312, 1.9.2023, lk 155).

([15]) Seda panust mõõdetakse valitsemissektori esmaste kulude (millest on välja jäetud i) kaalutlusõigusel põhinevate tulumeetmetega kaasnev täiendav eelarvemõju, ii) ühekordsed kulud, iii) tsüklilise töötuse kulud ja iv) rahastu tagastamatute toetuste ja muude liidu vahenditega rahastatavad kulud) muutusena keskpika perioodi (10 aasta) keskmise potentsiaalse nominaalse SKP kasvumäära suhtes ja väljendatakse suhtena nominaalsesse SKPsse.

([16]) See arv esindab kõnealuste meetmete aastaseid eelarvekulusid, sealhulgas tulusid ja kulusid, millest on vajaduse korral maha arvatud energiatarnijate juhusliku kasumi maksustamisest saadud tulud.

programmitöö perioodi rahastuse kasutamine peaks hoogustuma, samuti suurematest kulutustest rahastu toel tehtavatele investeeringutele.

(20) Prognoosi koostamise ajal teada olevate poliitikameetmete põhjal ja eeldusel, et poliitikat ei muudeta, hinnatakse komisjoni 2024. aasta kevadprognoosis, et valitsemissektori eelarve puudujääk on 2025. aastal 4,5 % SKPst. Puudujäägi vähenemine 2025. aastal kajastab peamiselt käibemaksust ja üksikisiku tulumaksust saadavat suuremat tulu, mida toetavad jõulisem majanduskasv, kommunaalettevõtjatele elamutes tarbitava energia hinna ülempiiride tõttu kantud kahju eest makstavate toetuste edasine vähendamine ja inflatsiooniga seotud jaevõlakirjade kupongimaksete vähenemise tulemusena kahanevad intressikulud. Samas on alates 2022. aastast juhuslikult kasumilt nõutavate ajutiste ja valdkondlike maksude eeldataval järkjärgulisel kaotamisel (vastavalt nende aegumisklauslitele) võlga suurendav mõju. Valitsemissektori võla suhe SKPsse peaks 2025. aasta lõpuks pisut vähenema ja jõudma 73,8 %ni. Konservatiivne eelarvepoliitika peaks aitama vähendada alusinflatsiooni, mis on liidu keskmisest tunduvalt kiirem ja võib püsimise korral pärssida konkurentsivõimet, ning peaks samuti aitama tugevdada välispositsiooni.

(21) Puudujäägid eelarve planeerimisel ja täitmisel on suurendanud eelarvepoliitika kaldumist ekspansiivsusesse ning praeguseid makromajanduslikke probleeme. Kuna ajavahemikul 2016–2023 võeti aastaeelarve vastu väga vara, vähenes makromajanduslike ja eelarveprognooside usaldusväärsus. Mitmed eelarve paindlikkust käsitlevad eeskirjad ja suured eelarvereservid võimaldasid suuremaid kaalutlusõigusel põhinevaid kulutusi. Üksikjuhtumipõhised kuluotsused tehti sageli eelarveaasta lõpus või võeti need aasta jooksul vastu valitsuse dekreetidega ilma piisava parlamentaarse järelevalveta ja avalikkusega konsulteerimata, mis omakorda vähendas eelarve läbipaistvust. Riiklik eelarveraamistik ei ole kaasa toonud konservatiivsemat eelarvepoliitikat, kuna riiklikes eelarvereeglites esineb vajakajäämisi, ennekõike selline võlareegel, mis on loomult protsükliline, ja nõrk keskpika perioodi eelarvekava täitmise tagamine, mida õõnestavad veelgi nn ohuolukorra režiimi erisätted. Sagedased ja olulised muudatused eelarve-eesmärkides on kõigutanud eelarve positsiooni turuosaliste orientiirina ning seadnud kahtluse alla keskpika perioodi eelarvekavade usaldusväärsuse. Eelarvepoliitika ekspansiivse kallutatuse korrigeerimisel võib abi olla sellest, kui võtta keskpika perioodi eelarvekavade koostamisel aluseks mitmeaastased kulutuste ülemmäärad, mis on esitatud liidu läbivaadatud eelarvereeglites. Piiratud volitused ja vahendid pärsivad endiselt riikliku eelarvenõukogu võimalusi juhtida tulemuslikult avalikku arutelu eelarveküsimuste teemal.

(22) Vastavalt määruse (EL) 2021/241 artikli 19 lõike 3 punktile b ja V lisa kriteeriumile 2.2 sisaldab taaste- ja vastupidavuskava ulatuslikke üksteist vastastikku tugevdavaid reforme ja investeeringuid, mis tuleb rakendada 2026. aastaks. Need reformid ja investeeringud peaksid aitama tulemuslikult käsitleda kõiki probleeme või märkimisväärset osa probleemidest, mis on kindlaks tehtud asjakohastes riigipõhistes soovitustes. Järele jäänud lühikese aja jooksul on oluline kiiresti jätkata taaste- ja vastupidavuskava, sealhulgas REPowerEU peatüki tulemuslikku rakendamist, et suurendada Ungari pikaajalist konkurentsivõimet rohe- ja digipöörde kaudu, tagades samal ajal sotsiaalse õigluse. Taaste- ja vastupidavuskavast tulenevate kohustuste täitmiseks 2026. aasta augustiks peab Ungari ilmtingimata olulisel määral kiirendama reforme ja investeeringuid, võttes sel eesmärgil kõigepealt kiiresti meetmed, mis on vajalikud liidu finantshuvide kaitse tagamiseks. Jätkuvalt on oluline süstemaatiliselt kaasata kohalikke ja piirkondlikke omavalitsusi, sotsiaalpartnereid, kodanikuühiskonda ja muid asjaomaseid sidusrühmi, et tagada laialdane isevastutus taaste- ja vastupidavuskava eduka rakendamise eest.

(23) Ühtekuuluvuspoliitika programmide vahehindamise osana vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1060 ([17]) artiklile 18 peab Ungari 2025. aasta märtsiks läbi vaatama kõik Euroopa Regionaalarengu Fondist (ERF), Euroopa Sotsiaalfond+-ist (ESF+), Ühtekuuluvusfondist ja Õiglase Ülemineku Fondist (JTF) toetatavad programmid, võttes muu hulgas arvesse 2024. aasta riigipõhistes soovitustes ning riiklikus energia- ja kliimakavas kindlaks tehtud probleeme. Läbivaatamise tulemuste alusel eraldatakse lõplikult iga programmiga ette nähtud liidu rahastus. Ungari on ühtekuuluvuspoliitika programmide elluviimisel ja Euroopa sotsiaalõiguste samba rakendamisel teinud edusamme, kuid endiselt esineb probleeme ning riigi kõige vähem ja kõige rohkem arenenud osade, samuti linnade ja linnaväliste piirkondade vahel on märkimisväärsed sotsiaalsed ja piirkondlikud erinevused. On väga oluline kiirendada ühtekuuluvuspoliitika rakendamist ning tugevdada haldussuutlikkust riigi tasandist madalamal tasandil. Programmides kokku lepitud prioriteedid on jätkuvalt aktuaalsed. Eriti tähtis on viia kiiresti ellu investeeringud rohe- ja digipöördesse, sealhulgas põhiliste digioskuste arendamisse, ettevõtete digitaliseerimisse ning

([17]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. juuni 2021. aasta määrus (EL) 2021/1060, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfond+, Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu suhtes kohaldatavad finantsreeglid (ELT L 231, 30.6.2021, lk 159, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1060/oj).

arukate linnade lahenduste, looduspõhise tehnoloogia ja nullnetotehnoloogia ning veemajanduse, aga ka õiglase ülemineku territoriaalsete kavade rakendamisse. Lisaks sellele peaks Ungari jätkama tööd integreeritud territoriaalse arenguga funktsionaalsetes piirkondades ja riigi kõige vähem arenenud osades. Samuti on endiselt prioriteetsed investeeringud sotsiaalsesse kaasatusse ja vaesuse vähendamisse, keskendudes lastele ja kõige rohkem puudust kannatavatele piirkondadele, samuti üldine põhioskuste suurendamine ning kvaliteetse tavahariduse ja elukestva õppe parem kättesaadavus. Seejuures on võtmetähtsus haridussüsteemi struktuurireformidel, mis on muu hulgas suunatud kvaliteetse alushariduse ja lastehoiu paremini kättesaadavaks tegemisele, samuti sihtotstarbelistel meetmetel haavatavate rühmade ees seisvate tööturuprobleemide lahendamiseks ja sotsiaalpartnerite suutlikkuse suurendamiseks. Selleks et Ungari saaks täielikult ära kasutada ühtekuuluvuspoliitika vahendeid, tuleb lahendada veel püsivad eeltingimuste ja tingimuslikkuse üldise korraga seotud probleemid.

(24) Ühtekuuluvuspoliitika programmide vahehindamise raames tasub rohkem tähelepanu pöörata vajadusele võtta integreeritud meetmeid energiaostuvõimetuse ja põlvkondadevahelise vaesuse kõrvaldamiseks, keskendudes kõige vähem arenenud piirkondadele ja omavalitsustele, ning vajadusele nutika spetsialiseerumise strateegia kindlama juhtimise ja suurema diferentseerimise järele. Ungari võiks kasutada Euroopa strateegilise tehnoloogia platvormi, mis loodi Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2024/795 ([18]), et suurendada investeeringuid süva- ja digitehnoloogiasse (nagu asjade internet, suurandmed ja tehisintellekt), puhtasse ja ressursitõhusasse tehnoloogiase (nagu taastuvenergia ja maapõueenergia) ning biotehnoloogiasse (ravimid ja meditsiinitooted), investeerides samuti oskustesse ja kvalifikatsioonidesse, mida on vaja nende sektorite tööjõunõudluse rahuldamiseks.

(25) Lisaks neile majanduslikele ja sotsiaalsetele probleemidele, mille lahendamisele on suunatud taaste- ja vastupidavuskava ning muud liidu vahendid, seisab Ungari silmitsi mitmete muude probleemidega, mis on seotud ettevõtluskeskkonnaga, oskuste taseme ja ebasoodsas olukorras olevate rühmade integreerimisega tööturule, sotsiaalabi ja sotsiaaldialoogiga ning sõltuvusega Venemaa fossiilkütustest.

(26) Jätkus ettevõtluskeskkonna halvenemine, peamiselt tulenevalt riigi sagenevast sekkumisest majandustegevusse ja korduvatest *ad hoc*-muudatustest õigusraamistikus. Ungari näitajad konkurentsivõime ja reguleerimise kvaliteedi vallas on kehvad. Suur maksude hulk kasvas 2024. aastal veelgi. Viimastel aastatel on kasvanud teatavates sektorites ja teatavatelt ettevõtetelt nõutavate valdkondlike maksude arv. Tavaliselt kohaldatakse neid makse kõrge välisomanduse määraga sektorites (näiteks jaemüük, tsemendi- ja ehitustööstus ning keraamilised materjalid), pannes asjaomastele ettevõtjatele seega ebaproportsionaalselt suure koormuse ja mõjutades ühtset turgu. Ettevõtjad kurdavad ametivõimude korraldatavate halduskontrollide või nende poolt lubade suhtes tehtavate otsuste puhul ebavõrdse kohtlemise ja meelevaldsuse üle. Üldiselt tajutakse, et riigi mitmesugust sekkumist kasutatakse selleks, et sundida välismaiseid omanikke oma ettevõtteid ära müüma, hõlbustades nii avalikku sektorisse kuuluvate või valitsusega seotud nn riiklike tipptegijate loomist. Haldusmenetluse kiirendamiseks ja lihtsustamiseks kuulutab valitsus üha sagedamini teatavad investeerimisprojektid „riigi majanduse seisukohast strateegilist tähtsust omavaks“. Valitsuse kasutatavad kriteeriumid ei ole läbipaistvad ja neid ei saa kohtus vaidlustada. Valitsus kasutab endiselt oma volitusi, et vabastada teatud tehinguid ühinemiskontrollist. Sellise vabastamise puhul kohaldatavad kriteeriumid ei ole läbipaistvad ja puudub ametlik menetlus nende vaidlustamiseks. Samuti kasutab valitsus jätkuvalt sageli oma volitusi anda nn ohuolukorra režiimi alusel erakorralisi dekreete. Paljud neist dekreetidest ei tundu olevat põhjusena toodud hädaolukorraga seotud ning see vähendab õiguskindlust ja häirib tavapärast äritegevust.

(27) Hoolimata teatavatest asjakohastest algatustest ja tööhõive üldiselt kõrgest määrast on mõnedel ebasoodsas olukorras olevatel rühmadel, nagu madala haridustasemega isikutel, romadel ja puuetega inimestel, endiselt raske pääseda juurde oskuste täiendamise võimalustele ja tööturule siseneda. Tavaliselt on samadesse ebasoodsas olukorras olevatesse rühmadesse kuuluvatel isikutel lisaks sellele koolis kehvad põhioskuste alased tulemused, nad lahkuvad koolist varakult, jäävad töötuks või pikaks ajaks tööturult eemale ja astuvad harva kõrgkooli. Ebavõrdsus saab alguses haridussüsteemi korraldusest, kuna seda iseloomustab sotsiaal-majanduslikult ebasoodsas olukorras olevate õpilaste koondamine teatavatesse koolidesse. Aastatel 2014–2022 eraldati liidu ühtekuuluvuspoliitika vahenditest märkimisväärseid summasid haridussüsteemist varakult lahkumise ärahoidmisele ja aktiivsete tööturumeetmete rakendamisele. Ehkki sel ajavahemikul suurenes väheste oskustega isikute ja romade tööhõive määr oluliselt, on see endiselt palju madalam kui üldine tööhõive määr. Puuetega inimeste tööhõivelõhe on oluliselt suurem kui liidu keskmine. Mitmes sektoris valitseb oskustööliste nappus, mistõttu Ungaril on raske minna majanduses üle suure lisaväärtusega kasvu mudelile. Kolmanda taseme hariduse omandanute osakaal on üks liidu väikseimaid ja seetõttu on keeruline rahuldada üha suurenevat nõudlust kvalifitseeritud tööjõu järele. Töötushüvitiste maksmise periood on

([18]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. veebruari 2024. aasta määrus (EL) 2024/795, millega luuakse Euroopa strateegiliste tehnoloogiate platvorm (STEP) ja muudetakse direktiivi 2003/87/EÜ ning määrusi (EL) 2021/1058, (EL) 2021/1056, (EL) 2021/1057, (EL) nr 1303/2013, (EL) nr 223/2014, (EL) 2021/1060, (EL) 2021/523, (EL) 2021/695, (EL) 2021/697 ja (EL) 2021/241 (ELT L, 2024/795, 29.2.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/795/oj).

lühike ja seetõttu on inimestel keeruline osaleda ümber- ja täiendõppes ning leida paremini sobivaid töökohti, mis võiksid tootlikkust ja konkurentsivõimet suurendada. Ehkki viimastel aastatel on välismaalasest töötajate arv märkimisväärselt suurenenud, ei pruugi see täielikult vastata oskuste nappuse ja tööjõupuudusega silmitsi seisvate sektorite vajadustele.

(28) Läinud kümnendil on vaesusnäitajad oluliselt paranenud sedamööda, kuidas on tõusnud tööhõive määr. Ent materiaalse ja sotsiaalse puuduse määr on endiselt liidu üks kõrgeimaid ning laste ja romade seas, samuti äärealadel on see tõusnud. Sotsiaalsete siirete vaesust vähendav mõju on küll endiselt teiste liidu liikmesriikidega võrreldav, ent viimastel aastatel on see vähenenud. Hoolimata kiirest inflatsioonist majanduses on teatavate sotsiaalhüvitiste, nagu miinimumsissetulekutoetuse, perehüvitise ja peredele võimaldatavate maksusoodustuste nominaalsumma samaks jäänud. Miinimumsissetulekutoetuse ja töötushüvitise piisavuse määr on liidu üks madalaimaid. Madalapalgaliste kogumaksukoormus on suur ja märkimisväärselt sõltutakse käibemaksust, mis avaldab mitteprogresseeruva, ühtse maksumääraga tulumaksusüsteemi olukorras ebaproportsionaalset mõju vähese sissetulekuga rühmadele. Tulenevalt inflatsioonist, energia- ja eluasemehindade tõusust ning sihipäraste toetusmeetmete puudumisest on lisaks sellele kasvanud nende inimeste osakaal, kes kulutavad üle 40 % oma leibkonna sissetulekust eluasemele. Nende probleemidega tegelemine aitaks muu hulgas toetada ülespoole suunatud sotsiaalset lähenemist kooskõlas komisjoni teise etapi analüüsiga, mis põhineb sotsiaalse lähenemise raamistiku põhimõtetel, mille katseprojekt toimus 2024. aastal. Kooskõlas määruse (EL) 2024/1263 artikli 3 lõike 3 punktiga b hõlmab Euroopa poolaasta komisjoni poolt tehtavat järelevalvet tööhõivesuuniste rakendamise üle, muu hulgas sotsiaalset lähenemist ohustavate riskide kindlakstegemise raamistiku kaudu.

(29) Hoolimata olukorra mõningasest paranemisest on sotsiaaldialoog endiselt loid ja katkendlik. Valitsuse, ametiühingute ja tööandjate organisatsioonide esindajatest koosneval erasektori kolmepoolsel foorumil on piiratud võimalused valitsuse plaane mõjutada või muuta. Piiratud ulatusega sotsiaaldialoog paneb töövõtjad ebasoodsasse olukorda, sealhulgas palgaläbirääkimistel, eriti avalikus sektoris. Eraldi tööalase staatuse kehtestamine avalike teenistujate teatavate rühmade puhul on vähendanud nende võimalusi oma kollektiivseid huve kaitsta. Mõnedel juhtudel on kollektiivlepingud selle tõttu kehtetuks muutunud ja need tuleb uuesti läbi rääkida. Sellised meetmed nagu õpetajate streigiõiguse piiramine või kollektiivläbirääkimiste välistamine tervishoiusektoris on töötajate õigusi järk-järgult õõnestanud. Uus õigusakt ametiühingu liikmemaksude kogumise kohta avalikus sektoris võib ametiühingute kui esindaja rolli veelgi vähendada. Avaliku sektori asjakohastel foorumitel peeti 2023. aastal ainult üks koosolek.

(30) Ungari sõltub endiselt väga palju fossiilkütustest ning tema püüded suurendada energiajulgeolekut, vähendades sõltuvust Venemaalt lähtuvast impordist, kulgevad aeglaselt. Taastuvate energiaallikate osakaal Ungaris 2023. aastal oli 25,7 %, mis on 18 protsendipunkti alla liidu keskmise. Venemaalt imporditi toornaftat ja gaasi 2021. aastal 64 % ja 2023. aastal 75 %. Nafta ja gaas moodustavad umbes kaks kolmandikku riigi energiakasutusest. Ungari fossiilkütuste toetuste summa osakaaluna SKPst on üks liidu suurimaid tulenevalt kodumajapidamistelt küsitavate energiahindade subsideerimisest.

(31) Võttes arvesse komisjoni põhjalikku analüüsi ja selle järeldusi, kajastuvad nõukogu poolt määruse (EL) nr 1176/2011 artikli 6 alusel antud soovitused soovitustes 1, 3 ja 4. Soovitustes 1 ja 4 osutatud poliitikameetmed aitavad vähendada väliste ja valitsemissektori rahastamisvajaduste ning hinnasurvega seotud haavatavusi. Soovituses 3 osutatud poliitikameetmed aitavad vähendada hinnasurvega seotud haavatavusi,

SOOVITAB Ungaril võtta 2024. ja 2025. aastal järgmisi meetmeid.

1. Esitada õigel ajal keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikava. Piirata kooskõlas reformitud stabiilsuse ja kasvu pakti nõuetega netokulude kasvu ([19]) 2025. aastal määrani, mis on kooskõlas muu hulgas valitsemissektori võla usutavasse langustrendi viimisega keskpikas perspektiivis ja valitsemissektori eelarve puudujäägi vähendamisega aluslepingus sätestatud kontrollväärtuse (3 % SKPst) suunas. Kaotada erakorralised energiatoetusmeetmed enne 2024/2025. aasta kütteperioodi. Jätkata makromajanduspoliitika tõhusat koordineerimist ja selget piiritlemist, et tagada eelarve ja välispositsiooni kestlikkus. Kaotada järk-järgult veel kehtivad hindade ja intressimäärade ülempiirid, et vähendada nende moonutavat mõju ja hõlbustada rahapoliitika sujuvat üleminekut. Suunata eluasemesektori toetusmeetmed väikese

([19]) Vastavalt määruse (EL) 2024/1263 artikli 2 punktile 2 on netokulud valitsemissektori kulud, millest on maha arvatud intressikulud, kaalutlusõigusel põhinevad tulumeetmed, liidu programmidega seotud kulud, mis kaetakse täielikult liidu vahenditest saadava tuluga, riikide kulud liidu rahastatavate programmide kaasrahastamiseks, töötuskindlustushüvitiste kulude tsüklilised elemendid ning ühekordsed ja muud ajutised meetmed.

sissetulekuga leibkondadele. Tugevdada keskpika perioodi eelarveraamistikku, viia aastaeelarvete koostamine vastavusse eelarveaastaga ja piirata kaalutlusõigust aastaeelarvete täitmisel.

2. Kiirendada püsivate viivitustega arvestades oluliselt ühtekuuluvuspoliitika programmide ning taaste- ja vastupidavuskava, sealhulgas REPowerEU peatüki rakendamist, et tagada reformide ja investeeringute lõpuleviimine 2026. aasta augustiks, võttes kiiresti meetmed, mida on vaja liidu finantshuvide kaitse tagamiseks, ja lahendades veel püsivad eeltingimustega seotud probleemid. Jätkata ühtekuuluvuspoliitika programmide vahehindamisel keskendumist kokkulepitud prioriteetidele, võttes meetmeid, et tegeleda paremini vaesuseprobleemiga, keskenduda energiaostuvõimetusele ja kõige vähem arenenud piirkondadele ja omavalitsustele, ning täiustada aruka spetsialiseerumise strateegiat, võttes seejuures arvesse Euroopa strateegilise tehnoloogia platvormi pakutavaid võimalusi konkurentsivõime suurendamiseks.

3. Parandada tooteturgude ja teenuste valdkonnas õigusraamistikku ja suurendada konkurentsi, vältides meelevaldset haldussekkumist ning valikulist spetsiaalselt väljatöötatud normide kasutamist, millega pannakse konkreetne ettevõte teenimatult soodsasse või ebasoodsasse olukorda, tehes äritehingute puhul korrapäraselt järelevalvet konkurentsinõuete järgimise üle ja vähendades erakorraliste meetmete kasutamist rangelt vajalikuni, vastavalt ühtse turu ja õigusriigi põhimõttele. Suurendada sotsiaalabitoetuste ja töötushüvitiste vastavust vajadustele. Tõsta haridustaset ning suurendada tõhusate ja aktiivsete tööturumeetmete kättesaadavust, eriti mis puudutab kõige ebasoodsamas olukorras olevate rühmade täiend- ja ümberõppevõimalusi, ja tagada tõhus sotsiaaldialoog.

4. Vähendada üldist sõltuvust fossiilkütustest, kiirendada gaasivarustuse üleminekut muudele kui Venemaalt pärit tarnetele ja astuda samme fossiilkütuste toetuste kaotamiseks.

Luxembourg, 21. oktoober 2024

Nõukogu nimel

eesistuja

NAGY I.